

ΠΗΓΗ 13

Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΡΟ PIGS

Ο Ευγένιος Τριβιζάς, ο άνθρωπος του σύγχρονου παραμυθιού και καθηγητής εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο του Reading, ο άνθρωπος που κέρδισε δικαστικά την Coca-Cola, γράφει και τεκμηριώνει επιστημονικά την άποψή του για τη χρήση του όρου PIGS, αλλά και τη συστηματική επίκληση αρνητικών στερεότυπων για τους λαούς. Ο καθηγητής γράφει:

Ο χαρακτηρισμός των Ελλήνων ως απατεώνων, προδοτών και άλλων τινών δεν είναι παρά μία ακόμα περίπτωση του κοινωνιολογικού φαινομένου της επικλήσεως αρνητικών εθνικών στερεοτύπων σε περιπτώσεις κρίσεων. Αντί να κρίνονται και να κατακρίνονται αποφάσεις ή ενέργειες συγκεκριμένων ατόμων, στιγματίζεται συλλήβδην ένας ολόκληρος λαός. Το πιο επικίνδυνο στερεότυπο είναι η αμφισβήτηση της ανθρώπινης φύσης φυλών και εθνών.

Το αρκτικόλεξο «PIGS», το οποίο χρησιμοποιούν Δυτικοευρωπαίοι και Αγγλοσάξονες επενδυτές και σχολιαστές, ως συνοπτικό τρόπο αναφοράς στους λαούς της Νότιας Ευρώπης και τις οικονομίες τους, δεν είναι μόνο μια κακόγουστη προσβολή. Είναι μια σύγχρονη εκδοχή του ιστορικού φαινομένου της αμφισβήτησης της ανθρώπινης φύσης του συνανθρώπου, της διαδικασίας κατά την οποία μέλη μιας εθνικής ομάδας υποβιβάζουν τα μέλη μιας άλλης στο επίπεδο των ζώων, μεταδίδοντας έμμεσα το μήνυμα ότι είναι άξια να τύχουν παρόμοια με αυτά μεταχείρισης.

Αν και ορισμένα έντυπα, όπως οι «Financial Times», και τράπεζες, όπως η Barclays, κατόπιν καταγγελιών, όπως εκείνη του Πορτογάλου υπουργού Οικονομικών, απαγόρευσαν τη χρήση του, ο όρος κινδυνεύει να καθιερωθεί. Όσοι εξακολουθούν να τον χρησιμοποιούν δεν αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα μιας τέτοιας πρακτικής. Λησμονούν ότι παρόμοιες μειωτικές εκφράσεις είχαν χρησιμοποιηθεί συστηματικά κατά το παρελθόν για να απευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη, να αναστείλουν τυχόν ενδοιασμούς, να απενεργοποιήσουν τη συναισθηματική ταύτιση και να διευκολύνουν διωγμούς, σφαγές, ακόμα και γενοκτονίες.

Της γενοκτονίας της Ρουάντας, για παράδειγμα, είχε προηγηθεί μια κυβερνητικά συντονισμένη εκστρατεία λεκτικής «αποκτήνωσης» των θυμάτων και κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Πόλεμου η ιαπωνική προπαγάνδα είχε χρησιμοποιήσει την ίδια μέθοδο εναντίον των Αμερικανών. Η πιο ακραία, βέβαια περίπτωση, ήταν εκείνη του Τρίτου Ράιχ. Ένα από τα σκεύασματά που χρησιμοποιήθηκαν για τη γενοκτονία των Εβραίων στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ήταν το παρασιτοκτόνο Zyklon B. Πολύ πριν, όμως, οι κρατούμενοι εξοντωθούν με παρασιτοκτόνα, είχε προηγηθεί η απομείωση της ανθρώπινης φύσης τους από τον ναζιστικό μηχανισμό προπαγάνδας.

Εκφράσεις όπως «αρουραίοι», «μολυσματικά ζώφια» είχαν χρησιμοποιηθεί συστηματικά για τον χαρακτηρισμό τους. Και φυσικά όταν εκλαμβάνεις τους αντιπάλους σου όχι ως ανθρώπους αλλά ως κτήνη ή παράσιτα, δεν έχεις και πολλούς ενδοιασμούς για να τους εξοντώσεις προκειμένου να ανακυκλώσεις τις τρίχες ή το λίπος τους. Η λεκτική «αποκτηνωτική» βία αποτελεί συχνά τον προθάλαμο πραγματικής και όχι μόνο στη διεθνή σκηνή.

Σε έρευνά μου για τα εγκλήματα του όχλου είχα κάνει διάκριση μεταξύ δύο κατηγοριών υβριστικών εκφράσεων, εκείνων οι οποίοι αρνούνται τον ανδρισμό του αντιπάλου και εκείνων οι οποίοι αρνούνται την ανθρώπινη φύση του και είχα διαπιστώσει ότι η πρώτη ανοίγει τον δρόμο σε ριτσαλιστική και η δεύτερη σε πραγματική βία (1). Οι τραγικές συνέπειες της λεκτικής «αποκτήνωσης» είναι ο λόγος για τον οποίο οι ανθρωπολόγοι Montagu και Matson θεωρούν ότι οι διαδικασίες άρνησης της ανθρώπινης υπόστασης συνανθρώπων είναι «ο πέμπτος καβαλάρης της Αποκαλύψεως». Θα ήταν υπερβολικό, βέβαια, να ισχυριστεί κανείς ότι οι χρήστες του όρου «PIGS» προετοιμάζουν το έδαφος για την οικονομική κατακρεούργηση των άσωτων «γουρουινών» του Νότου.

Είναι όμως απορίας άξιο το ότι πολιτισμένοι άνθρωποι φτάνουν στο σημείο να διαδίδουν μειωτικές εκφράσεις που τόσα δεινά έχουν προκαλέσει κατά το παρελθόν. Όταν δεν αντιμετωπίζουμε τους άλλους ως άτομα, αλλά ως εκπροσώπους στερεοτύπων, όταν μία εθνότητα θεωρείται ότι ενσαρκώνει το έντιμο και το ηθικό και ο αντίπαλος το δόλιο και το ανήθικο, τότε ανοίγει διάπλατα ο δρόμος για κάθε λογής βαρβαρότητα. Ούτε οι Νότιοι είναι «γουρούνια», ούτε οι Έλληνες είναι εκ γενετής απατεώνες, ούτε οι Γερμανοί επιρρεπείς σε γενοκτονίες.

Το καλό και το κακό ενυπάρχει στον καθένα και το δεύτερο μπορεί εύκολα να πυροδοτηθεί από λεκτικές κοινωνικές διαδράσεις. Ας ελπίσουμε ότι ο «πέμπτος καβαλάρης της Αποκαλύψεως», προτού συνεχίσει τη νέα του επέλαση, θα σκοντάψει στους βράχους της λογικής και της κοινής μας ανθρωπιάς.

1. «Crowd events in the Metropolitan Area», The Kingston Law Review, vol.9, No.3, December 1979.
2. Ashley Montagu, Floyd Matson «The Dehumanization of Man», New York: McGraw-Hill, 1983

Πηγή: ΤΑ ΝΕΑ

